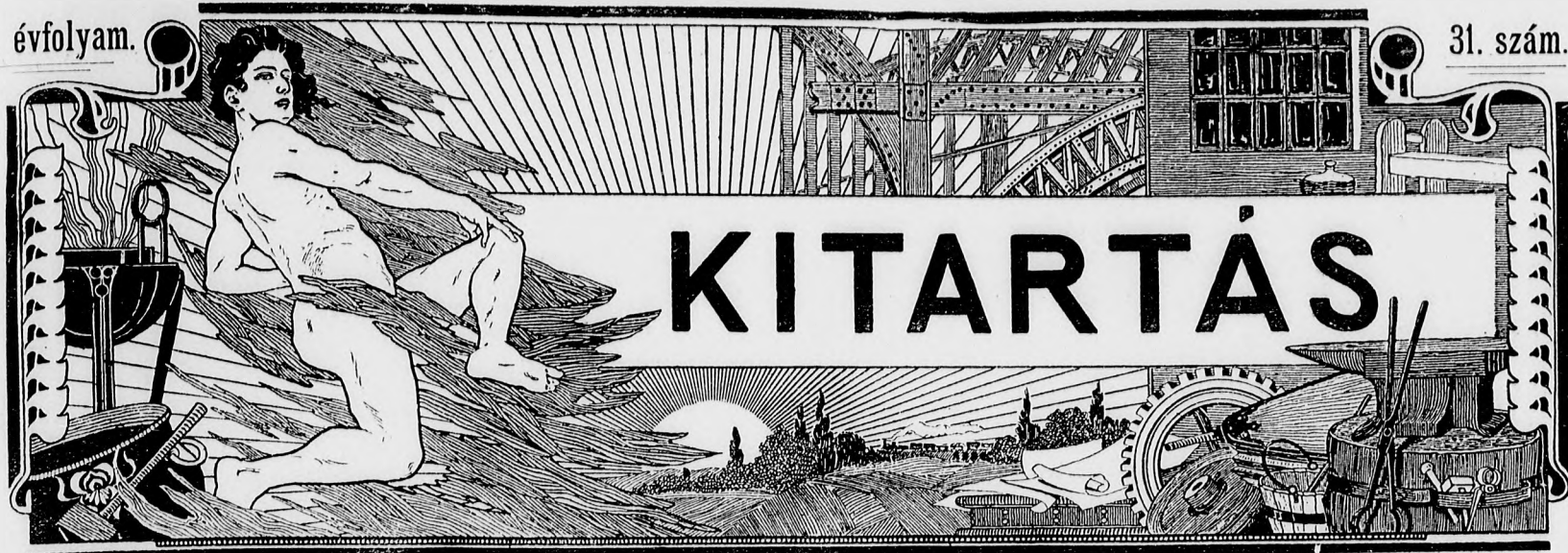

1900

1899. november hó 19-én.

I. évfolyam.

31. szám.

KITARTÁS

Vasutasok, gyári és ipari alkalmazottak és munkások hetilapja.

MEGJELENIK VASÁRNAPONKINT.

Előfizetési díj:
 Helyben és vidéken postaküldéssel . . . . . 12 frt.
 Az előfizetők baleset általi halál, állandó vagy részleges munkaképtelenség esetére a Nemzeti Baleset Biztosító Részvénytársaságnál 2000 koronára vannak biztosítva.

Felelős szerkesztő:
 benedekfalvi dr. LUBY GYULA,
 köz- és váltó-ügyvéd,
 a m. kir. államvasutak titkára.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 BUDAPEST,
 VIII. ker., Köztemető-út 3. sz.

A régi, valamint az újonnan belépett tagokat felkérjük, hogy a befizetések teljesítésénél nevük mellé a tagszámot okvetlenül kitegyék.

A szocialista munkások és az új ipartörvény.

A kereskedelemügyi miniszteriumban most foglalkoznak az ipartörvény újjászervezésén. A szocialista munkások felhasználva ezt az alkalmat, emlékiratot nyújtottak be a miniszteriumhoz, amelyben nagyon sok megszívlelésre méltó és okos dolgot indítványoznak a munkások.

A memorandumban első sorban feltűnő, hogy a munkások követelik, hogy a tizennégy évnél fiatalabb gyermekeket mentsek föl a munkától.

A gyermekek egészségének, testi épségének árt, hogyha már zsenge korukban a nehéz, testet és lelket ölő gyári munkára fogják őket és az álmukat is megrabolják.

Elsatnyulnak, idő előtt összeroskadnak, megöregesznek. Ez a legnagyobb barbárság és a mi civilizáltnak hirdetett korunkban, ilyenminek nem szabadna megtörténni.

Nem vagyunk Sziciliában, ahol a szegény gyermekek a kénbányákban, az állatoknál jóval sanyarubb sorsban részesülnek.

A munkások azt is követelik, hogy ne csak a gyermekeket, hanem a nőket is tiltsák el az éjszakai munkától.

A nő szervezete gyengébb a férfiénál és azért is láthatunk fiatalon megvéhédtt gyári munkásnőket, akiket a gyárak és műhelyek gyilkos levegője lassan, de biztosan a sirba juttat.

A munkaadó és segéd viszonyának ren-

dezése is annyira égető egy kérdés, hogy csodálatos, hogy mind ez ideig még a rendezésre vár, bár évek óta folyton halljuk hangoztatni, és mi magunk is hangoztatjuk, hogy végrevalahára rendezzék.

A legnagyobb munkaidőt tiz órában kéri megállapítani.

A szerződéses kötésére is kiterjed a szocialista munkások figyelme, mert a saját kárukból tudják, hogy milyen sok a visszaélés.

A szocialista munkások memorandumából közöljük a következőket:

Kimondani kéri a törvényben, hogy a tizennégy évnél fiatalabb gyermekeket gyárakban, műhelyekben, vagy bármilyen ipari vállalatoknál *nem szabad alkalmazni*, tizennégy-tizennyolcz éves korukig pedig napi munkaidejük legfőlebb hat óra lehet.

A nőket és gyermekeket az *éjjeli munkától teljesen el kell tiltani*, ugyszintén nem szabad őket alkalmazni az egészségre ártalmas üzemekben.

Az ipartörvénynek az inastartásra vonatkozó szakaszait szigorítani s betartását szigoruan ellenőrizni kell. Módosítani kívánják a munkaadó és segéd viszonyát is. És pedig a munkaadókat kötelezze a törvény arra, hogy segédeknek, a viszonyoknak megfelelő minimális bért fizessenek, a melyet időről-időre ugyanabban a szakmában dolgozó munkaadókból és munkásokból álló vegyes bizottság állapít meg.

Szabad megállapodások csak akkor birja-

nak érvénynyel, ha azokat a szakmában a munkások és a munkaadók közösen állapították meg. A munkaidőre vonatkozólag az a kívánságuk, hogy felnőtt munkásokra nézve, különbség nélkül, a legnagyobb munkaidőt a törvény tíz órában állapítsa meg.

Az elszámolás és kifizetés hetenkint történjék. Oly üzemekben, ahol fogyasztási szövetkezetek állanak fön, azok vezetése kizárólag a munkások kezében legyen.

Kivánják, hogy az ipartörvény határozottan mondja ki, hogy oly szerződések, melyek a törvény rendelkezésének nem felelnek meg, érvénynyel nem bírnak, sőt a körülményekhez képest ily szerződés kötése büntetendő legyen.

Lehetetlen, hogy a miniszter elzárkózzék ezen tökéletesen helyes, méltányos és jogos kívánságok elől.

Oly indítványok vannak a memorandumban, amelyeket feltétlenül figyelembe kell vennie a miniszternek a humanitás szempontjából is.

A világ legnagyobb hajói.

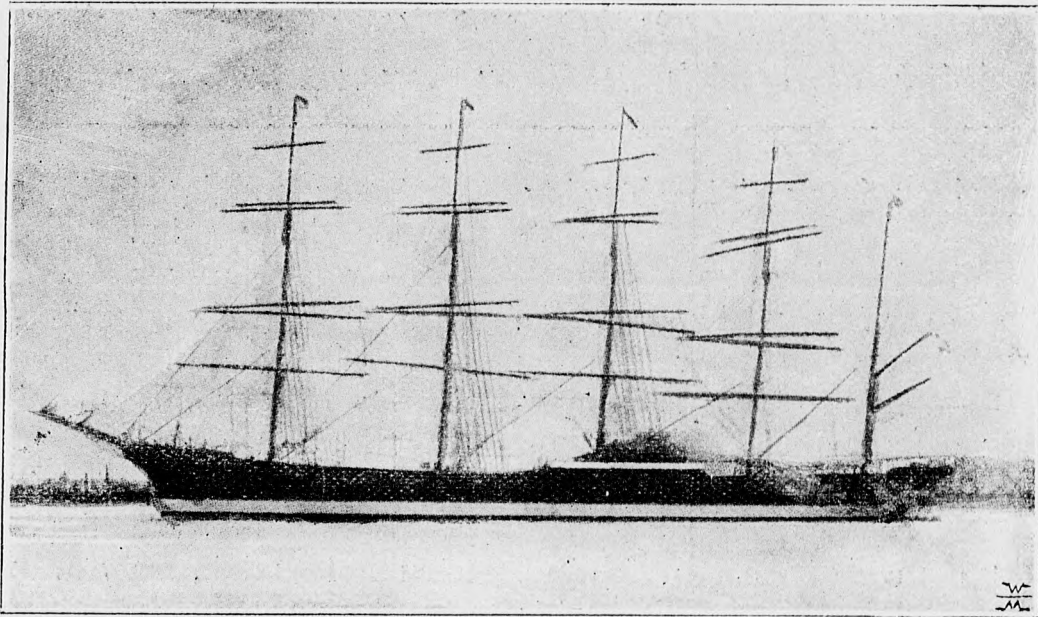
Hamburg óriási kereskedelme mellett a hajógyártás és felszerelés is megfelelő színvonalon áll, a mi nagy részben a hamburgi kereskedelmi körök vállalkozási szellemének javára is irandó.

Hamburgnak gőzhajókból és vitorlásokból álló olyan kereskedelmi flottája van, a milyennel nagyon sok nagyobb állam sem dicsekedhetik. Ha Hamburg kereskedelmi flottáját, hajót hajó mellé egy sorba felállítanánk, nyolcz német mértföldre terjedne az. E flotta 1896. június 1-én 641 hajóból állott, összesen 666,084 netto registertonna ürtartalommal. Tekintettel azonban arra, hogy minden hajó rendszerint felével túlhaladja registertonna szerinti hordképességét, Hamburg kereskedelmi flottája jelenleg oly hordképességgel bír, mely egy millió tonnánál többre rug, egy tonnát 2240 fonttal számítva.

A 641 hajó közül 1896. január 1-én volt 284 vitorlášhajó, összesen 187,874 registertonna ürtartalommal; a vitorlášhajók közt vannak óriási nagyságú három- és négyárbozosok is. A fából készült hajók majdnem teljesen eltűntek és kizárólag vas aczélból konstruált hajóknak adtak helyet. Ez irányban különösen kiemelendők Laeisz F., Wencke B. fia és Wappäus A. H. cégek hajógyárai. A »Potosi« nevű, óriási ötárbozos, jelenleg a világ legnagyobb vitorlášhajója, melyet 1895-ben építettek Geeste-

mündeiben, Tecklenborg mellett, a Laeisz F. cézég tulajdona. E gyönyörű hajó a következő dimenziókkal bír: A hajó legnagyobb hossza a fedélzeten annak orrától faráig 120,089 m. vagy 394 angol láb, függőleges hossza 110,335 m. vagy 362 angol láb, szélessége a hajó közepén 15,163 m. vagy 49' 9" (angol). A hajó magassága a víz színétől a fedélzetig 6,6 m., vagy 22 angol láb.

A hajó ürtartalma tehát brutto 11408 köbm. (= 4027 registertonna) és netto 10,918 köbm. (= 3854 registertonna). A víz kiszorítása, ha a hajó 25 lábnyi mélységgel halad, 8600 tonnára, a hordképesség körülbelül 6150 tonnára rug. Az ötárbozos 1895. július 25-én a Weserről Iquique-be vitorlázott, ott kirakta rakományát, 6100 tonna salétromot (tonnánként 2240 fontot számítva) vett fel és visszatérőben már 1896. január 11-én az Elbat szelte. Az egész utat tehát oda és vissza 5½ hónap alatt tette meg, holott néhány évvel azelőtt a vitorlášhajók ily utat ritkán tettek meg 9—10 hónapnál kevesebb idő alatt. Márczius 8-án a »Potosi« már ismét Cuxhavenbe vitorlázott, és onnan ez alkalommal a 11,000 tengeri mértföldnyi utat Iquique-ig már csak 70 nap alatt tette meg. Az ily hajón majdnem minden, tehát az árbozok, vitorlarudak és orrgerendája is aczélból készül, a kötélzet, mely az árbozokat tartja, aczél-sodronyból van és még azokat a köteleket is, melyek a nagyobb vitorlákat körülkerítik, újabb időben rendkívül hajlékony és rugékony aczél-sodronyból készítik. De az ily módon felszerelt hajó azután alkalmas is nagy

»Potosi«.

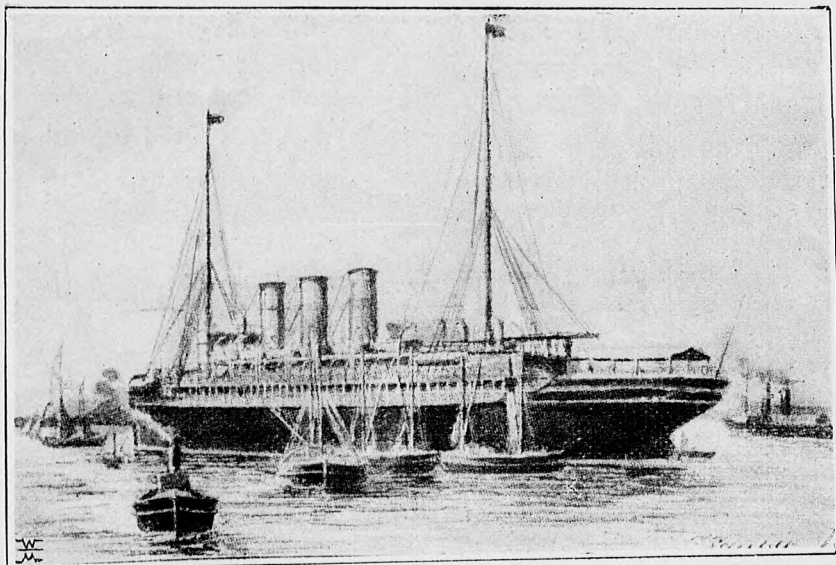
szolgáltatásokra. Nagy veszélynek kell lennie, a mely elől az ilyen hajó kapitánya a hajó vitorlášit bevonatja. Gyakran megtörténik, hogy ily vas- és aczélhajó kedvező szél és légáramlat mellett, ha egyéb előre nem látott viszontagságokkal nem kell megküzdenie, nagyobb sebességgel teszi meg az utat, mint sok kifogástalan gőzhajó.

A gőzhajógyárok közt — majdnem kizárólag részvénytársaságok — a legnagyobb a »Hamburg—Amerika—Linie«, melyet 1847-ben alapítottak »Hamburg—Amerikanische Packetfahrt Actien-Gesellschaft« név alatt és mely eleinte csakis vitorlášhajókat járatott. A társaságnak jelenleg 54 gőzhajója van, összesen 179,599 reg.-tonna ürtartalommal; köztük van a »Fürst Bismarck« óriási gyorsgőzös 8874 reg.-tonna ürtartalommal, a »Normannia« 8716 r.-t., az »Augusta Victoria« 7661 r.-t. és a »Columbia« 7578 r.-t. ürtartalommal.

Ez óriási gőzösök, melyek mindegyike kettős csavarral és egyuttal két, egymástól teljesen különálló géppel van felszerelve, tagadhatlanul olyan kitűnő minőségűek, a melyeknél jobbak a hajóépítés terén még eddig nem voltak létesíthetők. Ezen hajók a legalsó részüktől főfedélzetig terjedő vízmentes

1900

választó falaik következtében a legnagyobb biztonságot nyújtják, mely még fokoztatik kettős csavarrendszerü szerkezetük által, úgy hogy azok csavar- vagy csavartengelytörések alkalmával a nyílt tengeren is biztosak. Amíg az egycsavarú gőzös csavartengelytörés alkalmával sehogy sem tud magán segíteni és a tengeren több napon át kell vergődnie; vitorlázni e hajókkal épen nem lehet, mert a víz-áramlattal és széllel azonnal keresztben állanak és csak oldalvást haladhatnak nagy nehezen, addig a kettős csavarú gőzősnél, ha az egyik csavar el is tört, a második csavar még mindig működik s minthogy a szükséges géperő négyzetes viszonyban áll a fokozódó sebességgel, ily gőzös egy csavarral még mindig kétharmadát teheti meg annak az utnak, melyet különben mind a két csavarral megtehetne. Midőn a »Normannia« hamburgi gyorsgőzös két év előtt New-Yorkból Southamptonba menet egyik csavarát elvesztette, másik csavarával még mindig 14 tengeri mértföldnyi utat (egy tengeri mértföld 1853 méter) tett meg az eddigi 20 tengeri mértföld helyett és harminczhat órai késéssel érkezett meg Southamptonba. Egy másik, de nem Hamburgban épített nagy transatlanti német gőzös ellenben majdnem egy hétig vergődött az atlanti Oceánon, míg egy angol gőzös segítségére jött és Queenstownba vontatta. E Queenstownba bevontatott egycsavarú német gőzös azonban nem kevesebb, mint 10,000 font sterlinget volt kénytelen az angol gőzősnek a nyújtott segítségért fizetni, míg a »Normannia« hasonló körülmények közt nem szorult más gőzős segítségére és teljesen önállóan került ki a bajból.

»Fürst Bismarck«.

A géperővel való óriási felszerelésen kívül — a »Fürst Bismarck« 16,400 lóerővel a gyorsgőzősök oly pompával és eleganciával vannak berendezve, mely a legnagyobb városok elsőrendű szállodáival vetekedik. Az összes helyiségek villamos világítással vannak ellátva; a fedélzeten gyönyörű termek, a legnagyobb kényelemmel ellátott hajószobák, dohányzóterem, zene-terem értékes zongorákkal, fürdő-szobák, tengeri és édesvízi fürdőkre berendezve, és olvasóterem, sőt kitűnő zenekar is áll az utazó közönség rendelkezésére. A mellett az utas oly ellátásban részesül, melynél jobbat elsőrangú szálloda sem nyújthat, úgy hogy az utas, ha tulesett a tengeri betegségen, sokkal gyorsabban teszi meg az utat, mint a hogy szeretné.

A mandsu-vasut.

(Folytatás).

A Westinghouse-fék, mely immár oly sok államban elfogadtatott s mely Európában, Amerikában és Ausztráliában is, szóval úgy a kontinensen mint a szigeteken is meghonosodott, ugylátszik az

egyedüli rendszer, mely a hosszú tehervonatoknál is alkalmazható. Igaz ugyan, hogy alkalmazása költséges, de azért, tekintve a fokozott gyorsaságot s fokozott biztonságot, a vasuti üzemből mégis számbavehető takarékoskosságot képvisel, meg sem említve azon mindenesetre számottevő s nem megvetendő megtakarítást, hogy a tehervonatok fékezését jóformán feleslegessé teszi. Pénzügyileg s gazdaságilag is nagy hiba tehát, ha a tehervonatokat Westinghouse vagy másnemű, hasonló előnyökkel dicsekvő fékrendszerrel el nem látjuk; hogy gazdaságilag előnyös a felszerelés, az amerikaiak példája elég ékesszólóan bizonyítja.

A orosz miniszter terve szerint 12,000 mozdony és 300.000 teherkocsi volna egyelőre Westinghouse-fékekkel felszerelendő.

Az oroszok tevékeny minisztere azonban meg nem elégszik azzal, hogy a belföldnek vasutügyét lehetőleg fejlessze, mindenképen virágzóvá tegye, hanem államférfiúi előrelátással és bölcseséggel azon igyekszik, hogy a maga reszortjában is elősegítse az orosz külügynek gyarmatosításra s messzebb fekvő piacok megnyerésére irányuló politikáját.

Köztudomású dolog, hogy a nagyhatalmak jóformán mindegyike ki akarja, venni az ugylátszik bomladozásnak induló kolosszus, a kínai birodalomból a maga részét. Egyelőre ez a hódítás, ez a foglalás arra szoritkozik, hogy a nagyhatalmak mindegyike kínai területen kikötőt foglal el, melyből azután könnyű leszen a birodalom belsőjébe való bevonulás vagy betörés. Oroszország azonkívül a szárazföldön is biztosítja magának az utat a szibériai vasutak kiépítése s természetes folytatása által. Ezt a

természetes folytatást a mandsu-vasutak képezik, melyek kiépítése az oroszok feladata.

A most esetelt állapotok megerősítést találnak különben abban is, hogy a Kinában jelenleg folyó vasutépítések a legkülönbözőbb nemzetiségű vállalkozók kezei között vannak. Angol tőkepenzések építkeznek a Kaulmugtól Kantonba, a Saughaiból Bussungba, a Sanghaiból Tsinkiangba, Nankingba, Hangcsanba és Weutsanba; a Kunlonból Talifuba, Yünnauba, Shifuba és Tsunkingba, a Mulmenből Yünnauba, Shanghaikvanból Nintsvangba és Kantonból Tsenetuba vezető vonalakon; angol-olasz társaság építi a Tailyenből Sintsanba és Siangkiangba vivő vonalakat; a németek a Kiancsanból Tsinanba és Kia csanból Itsanig vezető vonalakon uralkodnak; a francziák a Langson—Yünnenből Kantonba, továbbá a Nankingpaknoi és Laokai—yünneni vonalakat foglalták el; belgáké a Tsingling-hankani vonal; végül oroszok a vállalkozók a Port-Arthur—Novo—Tsuru—Kaituli, a Wladiwostokintsuti vonalon, a mandsu vasuton s a Kirintől a mandsu vonalba beszakadó szárnyvonalon s a Pnating—taiyueri vonalon; amerikai kezekben van végül a Butsang-Kantoni vonal.

A felsorolt vonalak közül határozottan legfon-

tosabb a szibériai vasut folytatását és kiegészítését képező mandsu vasut, egyrészt épen azért, hogy ezt, mint fentebb már említettük, a Csendes-Oczeánhoz vezeti, másrészt azért, mert ősidőktől fogva a vonal képezte azt az utat, melyet a Szibériából s a mongol földről induló vagy oda visszatérő karavánok követni szoktak.

A mandsu föld, más néven az Amur-vidék lépcsőzetes tája s a Leaoho vidéke, egyrészt a japáni tenger és a King-Kan hegység, a hátsó-ázsiai keleti parthegység északi része között, másrészt a Jablonoi Krebel és a petseli tengeröböllel ékeskedő sárga tenger között terül el. Nagybárra hegyes vidék. Az Amur-folyam felső folyását bevégezvén, a Siekának az Argunnal egyesülése után a hegyvidéket elhagyván, lapályba lép, azután balról a Tsikirit, jobbról a Songarit veszi fel, melybe viszont ép ellenkező irányról jöve a Nonna Ula folyik bele.

Az ország maga vad ugyan, de termékeny; lakosai között most már a mandzuk vagy mandsurók, kikből a kínai uralkodó család, a legkiválóbb tisztviselők, kivált a katonai főméltóságok és a kínai hadsereg nagy része származott, csak mintegy háromszáz évvel ezelőtt tömörültek különféle törzsekből egy szerves néppé; valószínűleg az észak-ázsiai vidéket ellepett tunguzokból valók; 1586-ban még kicsike, észre sem vett hegyi nép valának s csak 1662-ben, midőn vitéz vezérük, Kanginak fiát Kina uralkodójává kikiáltották, telepedtek le ennek védelmére Kinában, a hol, bár szigoruan elválasztva a többiektől, ők maguk is kínaiakká levének.

A vasutak kiépítése által a világforgalomnak megnyíló vonalak hossza közel 6000 mérföld, s kereskedelmi és politikai szempontból a legnagyobb fontossággal bír. E fontos vonalak egyike Pekingtől Kalganig vezet, az lévén régi tatár neve, bár a kínaiak Csang-kia-kan-nak hívják; másika Ying-Kontól vagy Port-Niusvag-tól a Liao folyam torkolatáig, Mukdenig, a mandsu birodalom régi fővárosáig s a jelen kínai dinasztia újabb szent helyéig viszen. Pekingtől Kalganig a távolság valami 130 mérföld, vagy a kínaiak számítása szerint közel 400 li. Ez az az út, melyet a fentebb említett, Szibériába és a mongol földre induló karavánok követni szoktak. Szibériába szállítanak nagy mennyiségű téglafarmába préselt teát, míg viszont onnan az állati bőrök, szőrme, prém, tevegypaju nagy mennyisége képezi Tien-tsin városainak fő árucikkét. Ezeket a vásárokat főképp az angolok látogatják nagy számban, kik ügynökeiket a távol fekvő Kang-Su tartományig, a Hoang-ho felső folyásáig is elküldik. Kalgan szemben fekszik avval a hegysorral, melyen a Yanghonak egy mellékfolyója tör keresztül. E helyen a kínaiak eredeti vagyis nagy fala ereszkedik alá a keskeny szoros két oldalán. Igyekvő, szorgalmatos lakosainak száma 50—60,000 lélekből áll; nagy prémvására van s a mongolok csapatostól jönnek alá a nagy fensikről, hogy vásároljanak, eladjanak, a mint a mindennapi szükségletük épen magával hozza. A helység maga 2700 lábnyi magasságban fekszik ugyan a tenger színe fölött, de az emelkedés azért nagyon fokozatos és lépcsőszerű. Kalgan képezi egyuttal azt a csomó- illetve válponatot, hol a karavánok két részre szakadnak, amennyiben a szibériaiak, kik Krakhta felé indulnak, a hegyszorosban valami 15 mérföldnyi uton fölmásznak, míg a mongol fensiket elérik, egy másik áramlat nyugatnak indul Tokto felé, épen neki menve

annak a nagy bástyaszerű hegység északkeleti sarkának, mely előtt a hatalmas Hoangho északnak fordul, mielőtt még nyugati folyását megkezdte volna. Ezen az utirányon jönnek az északi Kang-Su terményei a távoli nyugatról egészen Si-ningtől kezdve a Ko-ko-nor vidéke felől — a Hoang-hótól Tok-toig vontatva vagy hajón, onnan pedig tevéken vagy hátaslovakon Kalganon át Pekingbe vagy Tien-tsinbe. Kalgannak nagy fontossága mint általános csomópont tehát kézenfekvő.

Ezen az uton ballagtában egyre-egyre a tevék, lovak, öszvérek és szamarak nagy csapatával találkozik az ember; ez állatok között az utóbbi kettő kiváló szívóssága miatt nagyrabecsült és keresett árucikket képez; ponik, öszvérek, szamarak és ökrök által vontatott taligák és szekerek megszámlálhatatlan mennyisége, néha-néha meg a kalgani tehetősebb kínaiak hordszékeikkel tarkítják a képet, egyszóval, minden jel arra mutat és arra vall, hogy ime az európaiak alkotta vívmány, a vasut s az avval kapcsolatos munkák megkezdették azt a hódítást, mely mindenütt a nyomukban jár. Meglepő a kocsiknak és szekereknek az a sokasága, melyekben a mongolok és határvidéki kínaiak tüzelő- és építőfát szállítanak a magasan fekvő fensikről, mely kocsikat azután fástól eladnak, míg a kicsi, szelíd tekintetű ökreiket ismét magukkal visszaviszik. A forgalom különben ez uton oly nagy, hogy a várost jóformán egészen ellepik s néha fél napokig is lehetlenné teszik a közlekedést. Meglepő a vidéknek nagy gazdagsága, a földek termékenysége s daczára annak mégis nyilvánvaló, hogy ha az ember nagyobb figyelmet fordítana rájuk, ha több gonddal viseltetnének nyilvános épületeik iránt, ha végül a medrükben kényük-kezdük szerint szétfolyó s garázdálkodó folyamaik rendezésével csak csekély mérvben is törődnének, az eredmények még kielégítőbbekké válnának. De még a dolgok jelenlegi állapota mellett is a számtalan egészséges, piros pozsgás arczu gyerek, a férfiak deli nyulánk termete s erőteljeségük arról tesznek tanubizonyosságot, hogy jól bírnak magukat s hogy sorsukkal meg vannak elégedve. Az európaiakra persze a sok szemét, a halmokban szerteszéjjel heverő, hetek óta ott fekvő piszok, az iszonyu nagy sár s a közegészségügyi létesítmények teljes hiánya nagyon kellemetlenül hat s arra a kérdésre készíti, vajjon miként is lehetséges ily eredeti őállapotban s ily környezetben megélni?

Ki-Mingben, mintegy 80 mérföldnyi távolban Pekingtől, kiterjedett szénbányák találhatók, jobban mondva nagy szénhegy emelkedik, melynek oldalain számtalan kínai dolgozgat, de persze csak a felszínen, a kínai mélyebbre sohasem ásván; a domb magasán azonban, hol nem a kínaiak a munkások, mélyebbre is lehatolnak s a hegyről levezető uton mindkét irányban mérföldnyi távolban egyebet se lát az ember, mint a szénnel megrakott kocsik és öszvérek hosszú sorát; sok ugyan benne a szénpor, de van elég nagy darabokban fejtett is közötté. A kalgani hittérítők állítása szerint nagy mennyiségű, kitűnő minőségű anthracit is található. Egy Kalgantól kiinduló, a vidéketátszelő s Toktoban végződő vasut bizonyára szintén kifizetné magát. A forgalom s kereskedelem elég élénk s a helyi forgalom sem megvetendő. A Pekingtől Kalganig vezető vasutnak, beleszámítva a járóműveket s az elég kezdetleges magas építményt is, mérföldenkint 72,000 frtnál többbe kerülne nem szabad.

Pekingben, Tien-tsin és Takun áthaladva, majd gőzösön Tsifuba, onnan másikkal folytatva az utat,

1900

Ying-kov-ba ér az ember, mely várost azonban az európaiak Nin-Svang-nak hívják, bár az e nevű város tisztán csak benszülöttek által lakatik s több mértfölddel feljebb fekszik a Liao folyam mellett. A telepítvényesek s a benszülöttek városa a folyam balpartján terül el, míg a tulsó parton azok az ideiglenes épületek találtak elhelyezést, hol a kínai államvasutak Shan-hai-kvan — Nin-svangi vonalának előmunkálatai folynak. Három mértfölddel feljebb a balparton, Nin-sa-tungban van az oroszok tábora, a hol a vidékből mintegy négyszög mértföldnyi területet foglaltak el már eleve, mihez most legujabban egy másik négyszög mértföldet hozzácsatoltak az orosz mandsu-vonal anyagszerei számára. Az oroszok tábora épen a folyam kanyarodása mellett fekszik s miután a talaj csupa porhanyó és szétmálló földnemekből áll, a viz sodra pedig egyre mossa, rövid egy év alatt 140 lábnyi területet szakított el a földből a folyó.

Van tehát elég hely a halmokba heverő talpfák, sinek s egyéb anyagok raktározására beleszámítva a kazánokat s körülbelül 20 nagy Baldwini-féle mozdonyok az alkatrészeit. Ezek a mozdonyok s további hat kisebb, mely az építés kezdeténél lesz felhasználandó, elég érthetetlen módon mind fával való tüzelésre van berendezve oly vidéken, hol a fának alig van hirmondója; azonkívül mindannyi compound gép, a mi szintén nem valami kedvező körülmény akkor, midőn iskolázott személyzet hiányában vannak s midőn az egyszerűség a legelső s legkívánatosabb előfeltétel. Igaz ugyan, hogy ezeken kívül még jó csomó egyszerűbb szerkezetű és széntüzelésre alkalmas lokomotiv lett megrendelve a Baldwini-féle gyáraknál, de a már beszállítottak ott hevernek a szabadban, kitéve az idő minden viszontagságának állítólag már hónapok óta. (Folytatása következik.)

White tábornokot rábízták az angolok a maga sorsára; védje magát, a míg tudja, vagy vonuljon vissza, ha tud. Az volt a legnagyobb esemény Londonban, a mit *Salisbury* a lordmayor-banketten kijelentett, hogy a segítőcsapatok nem mennek Natálba. Így White tábornok vagy megadja magát, vagy megkísérli, hogy az ellenség sorain keresztül törje magát. Ez az utóbbi alig fog neki sikerülni, mert az egyetlen út, a melyen visszavonulhatna, a burok kezében van; Kolenzóban burok vannak s e várostól délre a vasut szintén a burok hatalmában van, sőt a burok *Mayer* Lukács tábornokuk vezetésével állítólag már Pietermaritzburgig jutottak s ezt a várost is fenyegetik. Egy hír szerint az easkourti angol őrség már előbb visszavonult a kormányváros védelmére s lehetséges, hogy erre a burok Eastkourtot is megszállották. Nyílt ütközetet White tábornok az ellenséggel nem kezdhet, mert akkor föltétlenül legyőzik, így tehát Ladysmithban körülzárva védekezik, a hogy tud, az ostrom ellen. Megmentését Buller tábornok, a fővezér, más uton viszi végbe. Az a terve ugyanis Bullernek, hogy dél és nyugot felől támadja meg a két szövetséges államot és reméli, hogy a natáli bur sereg is majd ide fog sietni, fölszabadítván ilyenképpen az ostrom alól Ladysmithet, ha természetesen

addig el nem foglalják. A segítőcsapatok egy része már megérkezett s Fokvárosban száll partra, a honnan fáradozva kipihenése után, *Buller* vezetésével megindulnak Oránzs ellen. A burok megsejtették már előbb, hogy Buller tábornok valószínűleg délfelől készül támadni s ezért volt, hogy déli csapataikat újabb erősítéssel látták el s megtesznek mindent, hogy Buller seregének az útját megnehezítsék. Egy november hatodikán kelt burgerdorpi távirat szerint a burok a levegőbe röptették a Koleszbergtől északra fekvő nagy Oránzs-hidat, amely a vasuti összeköttetést tartotta fönn Oránzs-állam és a Fokföld között. Ez a hid egyike Afrika legnagyobb vashidhajóinak s hogy a burok elpusztították, tették azért, hogy az angol sereg átkelését a szabad államba megakadályozzák. Bethulle mellett is van az Oránzs-folyón egy nagy vasuti hid, amely a tengerparti vasutat köti össze Oránzs-állammal. Ez a hid is alighanem a koleszbergi hid sorsára fog jutni. E közben pedig a burok nagy agitációt fejtenek ki, hogy a fokföldi hollandusokat fölkelésre bírják, mert ha ezt elérik, akkor alig győzhetné le őket Buller tábornok hatalmas serege sem. Kimberleyből mintegy 6000 főnyi bur sereg ment le e célból a Fokföldre, de hogy merre vette útját, nem lehet tudni.

Salisbury lord miniszterelnök, a lordmayor-banketten mondott beszédében megköszönte a fogadtatást, amelyben részesült, azután ezeket mondta:

Önök talán azt hiszik, hogy tulságosan bizom, ha azt mondom, hogy az európai kontinensen nem kell bonyodalomtól tartanunk. Nem hiszem, hogy a külföldi sajtó szenvedélyes izgatása, a tényállás megítélésének ez az iránya befolyásolja az idegen államok lakosságát, s egészen bizonyos vagyok felőle, hogy kormányaikat sem befolyásolta. A szóló azután, mint a jelen idők örvendetes jelenségét, kiemelte az Egyesült-Államokkal való szerencsés viszonyt és azt a rokonszenvet, amelylyel Anglia az Egyesült-Államoknak néhány olyan problémához való közeledését nézi, a melyeket Angliának magában kellene megoldania. *Salisbury* azután megemlékezett arról az egyezményről, amelyet Németországgal kötöttek. Ez a dolog, ugymond, azt mutatja, hogy Anglia Németországhoz való viszonya mostanában olyan, amilyennek csak kívánhatjuk. A miniszterelnök azután felsorolta a dél-afrikai harctéren tanúsított hősiesség és vitézség fényes példáit, a melyekre azonban árnyékot vet a sok veszteség. Ha a jövőre próbálna pillantani, profécziákba kellene bocsátkozni. Nem beszélhet *Wolseley* jelenlétében a legutóbbi hadi eseményekről de rosszalja a kritikát és az alaptalan állítást s visszautasítja azt a vádat, hogy az angol kormány katonai előkészületei hiányosak voltak. Az az állítás, hogy egy erős nemzet megtámadott egy gyöngye nemzetet, helytelen. Minthogy a háboru kezdete óta öt-hat hét telt el az angol haderő zömének a harctéren való megjelenéséig, inkább azt lehetne mondani, hogy az angol a gyöngye nemzet, a mely oly erős nemzettel küzd. A háborut nem Angliának valamely követelése idézte elő. Anglia visszavonta már követeléseit akkor, mikor Transzvál ultimátumot küldött. Valószínű, hogy az angoloknak a segítő csapatok megérkezéséig vissza kell majd vonulniok natáli hadállásaikból. Nem akar semmit sem jövendőlni, de a britt katonákba vetett bizalma határtalan. Azután az európai sajtóban itt-ott fölmerült különös állítások ellen fordult és gunyosan beszélt arról a ráfogásról, hogy a háboru célja kapzsi lordok vágyainak kielégítése, a kik Transzvál

aranyára és gyémántjaira áhitoznak. Angliának mint egésznek semmi haszna sem volna az aranybányák birtokából, legfőlebb annyiban, hogy azoknak, akik ezzel az iparral foglalkoznak, jó kormányzatot adna. Anglia nem keres aranymezőket, nem keres területet, hanem egyenlő jogot kíván valamennyi faj számára és biztosságot az angol alattvalók és a birodalom számára. Salisbury azután az idegen beavatkozás kérdésével foglalkozott és azt mondta, hogy senkit sem akar megerősíteni abban a hitben, hogy a konfliktus ily módon fog befejeződni. Angliának magának kell megoldania a konfliktust és más oldalról jövő beavatkozás nem fogja befolyásolni (Helyeslés), mert Anglia ilyen beavatkozást el sem fogadna. Meg van róla győződve, hogy a világ egyetlen kormányának sincs efféle szándéka. Hivatkozik az ujkor nagy háborúira és rámutat arra, hogy ezek egyikében sem vállalkozott egy harmadik hatalmasság a beavatkozásra. A hatalmasságok nem követelik ezt a jogot, mert nem követelhetik. A nemzetközi jog szerint meg sem illeti őket. Ha Anglia győz, számba fogja venni széleskörű érdekeit és kötelességeit és szem előtt fogja tartani a gyarmatkormányzás hagyományait, továbbá a mérsékletet és valamennyi faj egyenjogúságát. Salisbury azzal a kijelentéssel fejezte be beszédét, hogy Anglia kétségtelenül gondoskodni fog róla, hogy a háboru befejezése annak a területnek, a melyen pusztit, jó kormányzatot hozzon és biztosítékot nyújtson a konfliktus veszedelmének megújulása ellen, biztosítékot nyújtson Dél-Afrika békéjének és civilizációjának helyreállítására.

A francia szenátus, mint állami törvényszék, már megkezdte az összeesküvők pörének tárgyalását. A vádlottak barátai még az utolsó órában is kísérletet tettek, hogy a szenátus illetékességét kérdésessé tegyék, azt állítván, hogy a szenátus egy merényletről és nem összeesküvésről ítélhet. Ez az álláspontja Quesnay de Beaurepaire-nek is, holott a Boulanger pör idejében éppen ő mint közzévaló szerepelt ilyen természetű ügyben. Quesnay de Beaurepaire azonban még tovább megy s azt mondja, hogy most nincs szó sem összeesküvésről, sem merényletről. Nézetét kifejtve az »Echo de Paris«-ban, ezt írja fejtegetése végén: »Szenátorok, nyissátok ki szemeteket a világosságnak! A törvényt, az ész és az erkölcs egyesülnek, hogy benneteket fölvilágosítsanak. Ne tegyétek meg Loubetnak és minisztereinek azt a nagy szívességet, a melyet tőletek kérnek. Ez a ti vesztetek volna. E szegény ártatlanok elítélése föllázítaná az egész francia nemzetet és boszúért kiáltana, a ti lelkiismeretek pedig óriás erővel kitörne ellenetek.« Quesnay de Beaurepaire e szövegének azonban, úgy látszik, nagyon kevés hatása lesz.

Vilmos német császár közeli windsori látogatásáról sokat irnak most az angol lapok s egyesek hangoztatják, hogy ez a látogatás tisztán családi természetű lesz. Utalnak arra, hogy Bülow német külügyminisztert nem hívta meg az angol királynő; mások szerint azonban Bülow is ott lesz Windsorban és Londonban, mert Vilmos császár maga kérte föl a külügyminisztert, hogy utjában kísérje el.

Menelik, abessziniai négus a jövő évben tudvalevőleg körutat tesz Európában. Először Konstantinápolyba látogat el, onnan Odesszán át Pétervárra látogat el, hol az orosz czárnak a vendége lesz. Innen Németországon át Párisba megy a kiállítás megtekintésére s valószínűnek tartják, hogy Rómába is elmegy Umberto király látogatására.

ISMERETEK TÁRA.

Szerelmi törvényszék.

A 12. és 13. században virágoztak a szerelmi törvényszékek, a melyeknek fejedelmi nők voltak rendesen az elnökei. A lovagias szerelmet illetőleg alapszabályokat alkottak s kétes esetekben ítéletet hoztak. Az alapszabályok, a kort tekintve, kezdetben elég illedelmesek voltak s valóban az emberi sziv ismeretén alapultak. Így elítélték azt, a kiről tudták, hogy egyszerre két sziv-viszonyt folytat; lovagiatlannak tartották erőszak utján jutni el ahhoz, a mi csak önkényesen adva bir értékkel stb.

Japáni nők.

A japáni nő termete alacsony, arczsontja kiálló, orra pisze, szeme ferde s keskeny fölfelé hajló fekete szemöldöke azonnal elárulja mongol eredetét. Ha az ember megszokta a típus jellegzetes sajátosságait, úgy találja, hogy minél mandolább-alaku a szem s minél élesebb a szemöldök, a mongol nő arca annál finomabb s kellemesebb benyomást gyakorol a nézőre. De a japán nők oly szépségei is vannak, a miért Európa bármelyik hölgye megirigyelhetné. Sűrű, hosszú fekete haja van, a mit törölközővel hosszú tüvel tűz meg. A japán nő finom karja, apró keze, a mindig látható parányi láb, a mely nincs elnyomoritva, mint a kínai nőknél, de alig nagyobb, mint nálunk a gyermeké, mutatják a faj nemes voltát. A szobában, a gyékényszőnyegeken, cipő nélkül, harisnyában járnak. Mellük domboru, idomos, de nem értik a mesterségét, hogy kérkedjenek vele. Szájuk csókra termett, picziny, szép metszésű s a leányoknál szép fehér fogsor emeli kellemes hatását; bár a nő férjhez menetele után feketére kénytelen festeni a fogát. A jobb családból való japán nő nemcsak csinos, de kedves is. Mozdulataiban sok a kellem. Kezéből sohasem hiányzik a legyező. Ha férjét kiszolgálja a mi az ő tiszte, azt mindig hizelgő kedvességgel teszi. Ő szokta mulattatni a férfiakat s nem megfordítva. E végből megtanul hangszeren játszani, énekelni s néha táncolni is. Az otthon nevelődött leány férjhez menetele után is házias, családias. Nincs úgy elzárva a külső világtól, mint a mohamedán nő, nincs is a négy fal közé kárhóztatva, mint a kínai asszony, szabadon jár az utcán, látogatóba megy, vendéget fogad s mégis sokkal tartózkodóbb, mint a mi nőink. Munkát végez, főz, varr, sző, takarít, gyermekeit ápolja, néha ír, olvas, zenél, rajzol, himez s ha egyéb dolga nincs, teát iszik s apró pipából finom dohányt szí. Templomba gyakran, temetőbe még többször jár, hová kedvesei sirjára rendesen friss virágot visz. Színházba járni, ajándékot kapni és adni a japáni nő nem kevésbé szeret, mint az európai. Ha látogatóba megy, nem hintóba, hanem hordozó székbe ül s cselédei vállán viteti magát, vagy pedig gyalog megy s a nőcseléd viszi utána a papirosból készült nagy napernyőt. A japáni nők öltözéke sokban hasonlít az európaiakhoz; de a ruha szabása mégis másforma. Mindenik ruha alul végig nyitva van s derékon vastag selyemöv tartja össze, mely hátul gazdag csokorba kötve, tunikaalakot nyer. Gyakran több, különböző színű ruhát, télen gyapottal bélelt selyem vagy bársony felöltőt viselnek, a melynek elül van az uszálya s nem hátul. Alsó ruhájuk is van, de fehéreneműjök nincs s inget, alsó szoknyát, zsebkendőt stb. vászonból

vagy gyolcsból nem viselnek. Ez utóbbi célra papirszeletpéket használnak. A leánykák ajkukat karminvörösre festik. A gyermekek mindig hajadon s borotvált fejjel járnak.

Törvény a borotválkozás ellen.

A mózesi törvény a borotválkozást szigoruan eltiltja. Ugyanis Mózes III. 27. versében olvassuk: A ti hajatokat fejeteken kerekdeden ne vegyétek és a te szakáladat is ne borotváltasd el; a XXI. r. 5. versében így folytatja: Az ő fejekon kopaszságot ne csináljanak, az ő szakáluakat is ne borotválják el. Ugy látszik azonban, hogy a törvénynek nem engedelmességek teljes mértékben, mert az irás több ízben céloz a borotvára. E törvényt Mózes Kr. sz. e. mintegy 1490 esztendővel hozhatta; azelőtt öt századdal, Szemiramisz uralkodása idejében Assziáriában a főbb rangú férfiak szakáluakat fürtökbe fonva viselték. A haj is ilyenformán volt diszítve, legalább a ninivei ásatáskor talált falfestmények ezt bizonyítják. A rabszolgák és közkatonák pedig borotválkozva jelennek meg s a hajuk sincs művészi fürtökbe szedve. Az egyiptomiak általánosan borotválkoztak; a történetbuvárok azonban máig sem tudják eldönteni, vajjon a szobrok állán látható függelék szakál-e, vagy valami odaillesztett ékesség.

A szultán udvartartása.

A szultán palotájában a főfelügyeletet vivő első tisztnek 333.500 korona a fizetése. Ő alatta állnak a kamarások, akik azonban a török udvarnál szolgálai szerepre hivatottak s minden nagyuri szélszélynek alá vannak vetve: ütök-verök őket. Megtörtént, hogy egyiknek az inggallérja szabályellenesen állt ki kabátjának hajtókája alul. A szerencsétlent azonnal elcsapták s azonfelül az első tiszt rendelkezést adott ki, hogy ezentul a kamarásoknak nem szabad — inget viselni. Egy másik ily kamarást az udvari zenekarhoz osztották be s noha semmiféle hangszerhez sem értett: egyet mégis fujnia kellett. A kamarások száma változó; mostanában öt van, a kik összesen 310.500 korona jövedelmet huznak. A szultán kabinetirodája 248.000 koronába kerül. A belső termék fölött való főfelügyelet 37.260 koronát emészt meg s a mellett semmi rend sincs a palotában. Az ajtók, ablakok nem záródnak s a mesés fényűzés daczára, minden butor rozzant. Az udvarnak van csillagjosa is, a ki 13.800 koronáért örökké a csillagos ég titkait kutatja és a kit mindig megkérdezznek, valahányszor a szultán rosszulról panaszodik. A szultán, noha egyszerűen öltözködik, mégis ruhára évenként 129.720 koronát költ. A nagyur borbélyának évi díjat 5000 koronában állapították meg. A szultán körszakált visel, haját rövidre nyíratja. Az udvari borbélynak szigoruan a lelkére kötötték, hogy munkája közben egy kukkot se hallasson, a mi egy borbélynak, ha mindjárt török is, nem kis megeröltetésébe kerül. A szultán konyhájában évenként 110.860 korona árut kotyvasztanak el; ebbe nincs befoglalva a kávé, mely a török czivillistába 91.000 koronával van fölvéve. Ebből az összegből a kávékészítők fizetésére 22.000 korona esik. A dohány 96.500 koronába kerül, a világítás 113.700 koronába s a palotában minden este háromezer darab gyertyát osz-

tanak szét. A szultánnak ezt a palotáját Jildiszköszknek nevezik; ezenkívül több palotája is van Sztambulban: a szeraji humajun (császári palota), az eszki-szeráj (ó-palota), mely romokban áll, a jeni-szeráj (uj-palota), a hol a szultán kincseit, a könyvtárt és a próféta relikviáit őrzik.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Segélynyújtásaink.

Midőn tisztelt tagjainkat felhívjuk arra, hogy segélynyújtásainkat a legnagyobb figyelemmel kísérik, ezennel itt hozzuk legutolsó segélynyújtásunk köszönő levelét:

Kassa, 1899. november hó 11.

A „Kitartás“ tekintetes szerkesztőségének

Budapesten.

A f. év augusztus havában ért azon balesetből kifolyólag, hogy a jobb kezem egyik izmát a kerékágyak kikötésénél elvesztettem, illetve fájdalomdíj fejében, daczára annak, hogy egyletünk még szövetkezetté nem alakult, mégis képes a szerencsétleneken segíteni, a fentebbi okoknál fogva volt kegyes a tek. szerkesztőség részemre 40 koronát kiutaltványozni, miért hálás köszönetemet nyilvánítom.

Alázatos szolgálója

Basiszta Pál,

M. Á. V. vizsgáló lakatos.

Multság a vidéken.

Fényesen sikerült multságot rendezett a báziási fiatalság az ottani Brandstädter-féle vasuti vendéglőben. A talp alá valót a Máriaissi ügyes bandája szolgáltatatta s a fiatalság kivilágos-kivirradtig huzatta a szebbnél-szebb csárdásokat. Természetes, hogy reggelig tartott a táncz. A jelenvolt hölgyek névsora a következő: *Lina Mátýásné, Wéber* nővérek, *Gróf* nővérek, *Brandstädter Hermin, Rudla Ágostonné, Hoggysi Dömötörffy Attiláné, Balcsányi Lajosné,* permányai *Szaich Emilné, Wersitz Mihályné, Réthy Jakabné* stb.

A világ legszórakozottabb emberének

lehet mondani Morgenstern Keresztélyt, ki a berlini müegyeten a léghajózás tanszékét tölti be. Egy új hulló-ernyőt akart bemutatni hallgatóinak. A Moabit külváros egyik parkjában egy kipányvázott kísérleti léghajóval felszállott 270 méter magasba és hulló-ernyővel ki akart ugrani. Számítása szerint az ernyő olyan szerkezetű volt, hogy a leglassabb és veszélytelen lebegéssel kellett volna aláereszkednie. A szerencsétlen ember azonban az utolsó pillanatban párját ritkító szórakozottsággal a léghajó kosarában felejtette az ernyőjét. Hallgatói és a többi nézők iszonyodva látták alázuhanni. Négyszer vagy ötször fordult meg kalimpálva a levegőben, míg leért s ha alul biztonsági háló nem lett volna kifeszítve, alaktalan tömeggé zuzta volna magát össze. Így is komoly sérüléseket szenvedett, mert a háló teste sulya alatt annyira kifeszült, hogy a földet érte. Az egyik lába ki is tört. Az ütődés után fél-óráig alig bírták eszméletre ébreszteni a világ e legszórakozottabb emberét.

Az elrabolt fiu.

Miszteriózus eset történt Gyergyó-Szent Miklóson. Romániából a minap egy fiatal ember érkezett oda, ki Váradi Györgynek nevezi magát s azt állítja, hogy kora gyermekségében is e néven szólították. Hogy miképpen került Romániába, arra már nem emlékezik. Azt azonban nem felejtette el, hogy a szülei Gyergyó-Szent-Miklóson laktak s apjának Váradi István volt a neve. Beállított most a szülei házába, hol özvegy Váradi Istvánné fogadta, kihez így szólt:

— Maguknak jó régen elveszett egy fiuk, nagyon kis korában.

— Ugy bizony, a cigányok lophatták el szegényt, sokat is megsirattuk.

— Mán pedig kár volt azt siratni — felelt a legény — mert ember lett belőle. Én vagyok az a gyerek, kigyelmed meg az én édes anyám!

— Özvegy Váradi Istvánné azonban nem borult a nyakába a megkerült fiának, Nézegette, vizsgálgatta, de végre is nem vállalta.

— Nem ilyen formáju lenne az én fiam, ha élne.

Váradi György még sokáig rimázkodott az anyjának, de ez hajthatatlan maradt. A legény végre is a község házára ment az igazát keresni. Ott aztán azt mondták neki, hogy anyja valószínűleg a vagyon miatt nem akar róla semmit tudni. Mig ugyanis a fiu Romániában künn volt, azalatt Váradiék igen szépen megszedték magukat és Váradi István halála után az özvegy lett az örökös. Váradi Istvánné pedig éppen az ellenkező álláspontra helyezkedik és azt állítja, ha a legény az ő fia lenne, örömmel odaadná neki mindenét, de a romániai jövevény valami csaló, aki épen a felszaporodott vagyon miatt adja ki magát az elveszett gyermeknek, kiről valamikor hallhatott. A helyzet bonyodalmát fokozza, hogy Gyergyó-Szent-Miklóson már is két tábor keletkezett, az egyik arra esküszik, hogy Váradi György szakasztott az édes apja, a másik tagadja, hogy csak egy vonás is lenne az arcán, ami a megboldogulthoz hasonlítana. Valószínűleg pörre kerül a dolog,

Az elmaradt üstökös.

Förster tanár, a berlini csillagvizsgáló igazgatója szerint, az 1866-iki üstökös, melynek harminczhárom év múltán most meg kellett volna jelennie, valószínűleg apró meteor-rajokká oszlott már szét, mint a Biela-féle üstökös.

Milyen puskás a trónörökös.

Ferencz Ferdinánd trónörökös egyike a legügyesebb vadászoknak. Hogy mily kitünő puskás, bebizonyította a mostanában rendezett torontáli róka-vadászaton is. Összesen száztizenötször sütötte el a puskáját s százharom rókát lőtt, tehát majdnem valamennyi lövése talált. Csak tizenkét esetben »duplázott«, egyébként minden vadat egy lövéssel

terített le. A trónörökös — beszél a vadásztársaság egyik tagja — egyike a monarchia legjobb vadászainak. Sokszor, ha bravur-lövést akar mutatni, csak fél kézzel emeli föl a nehéz puskát s lő vele, anélkül hogy a másik kezével hozzányulna.

Hamis szempillák.

A vendéghaj és a hamis fogak sorába bekerültek most a hamis szempillák is. Egy francia orvos ugyanis kitalálta a módját: hogyan lehet szert tenni gyönyörű szempillákra. A szemhéjak szélén egy igen finom tüvel, amelybe hajsza van fűzve, öltéseket tesz. A kiálló hajrészeket azután ollóval keresztülmetszi, amire páros szempillák képződnek. Ez az orvos azt ajánlja a nőknek, hogy napjában többször fésüljék a szempillákat, mert a szép szempillák szelid kifejezést kölcsönöznek az arcznak.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

K. B. Kassa. Természetes, hogy a Petőfi Sándor költeményeit mindenki megkapja, aki csak husz előfizetőt gyűjt.

L. O. Budapest. A budapestiek legezészerűbb, ha a »Kitartás« pénztáránál fizetik be a könyv árát. Legalább megtakarítják a postaköltséget.

Gábridi Simon, Nagyvárad; Gödönyi Albert, Zán; Bodos Géza, Kovászna. Czimszalagot kérelmükhöz képest kijavítottuk.

Buczko János, Makó. Czimszalagot kijavítottuk, a legutolsó lapszámot új czimére elküldtük.

Szabó József, Nyulas megállóhely. A legutolsó lapszámba 3 drb postai cheque lapot mellékelünk, a pénz beküldhetésére.

Perényi János, Királyháza. Az utolsó lapszámhoz 3 drb cheque lapot mellékelünk.

Horváth István, Saáp. Hiányzó lapokat elküldöttük. Üdvözöljük.

G. Nagy Sándor, Mező-Peterd. Csak a postán kalódhatott el, részünkről rendben lett továbbítva, pótoltuk.

Horván Máté, Bethlen. Tagkönyvét ajánlott levélben küldöttük újra el.

Nobik Gábor, S.-A.-Ujhely. A kívánt lapot elküldöttük. Kérjük a gyár igazgatóságánál is panaszt tenni, mert a postafőnökség értesítése szerint a gyárnak külön kézbesítője van. Talán ez nem hordja széjjel rendesen a lapokat.

Szemann János, Kassa. Sorsjegyei nem nyertek.

Rottenburg Ottó. Tudomásul vettük. Tagsági jogosultságát fentartjuk.

Tözsér László, Zilah. Czimszalagot kijavítottuk. Hiányzó lapot újra elküldöttük.

Boné Gergely, Szilágy-Balla. Sorsjegyei nem nyertek.

Mezey Sándor, Királyháza. Tagsági jogosultságát fentartjuk. Ügyében legközelebb levelet írunk.

Saly János, Oroszka. Ügyfelét Czegléden felszólítottuk. Reméljük, hogy rövid idő alatt kedvezően intézhetjük el.

Bindl Oszkár, Pomogy. F. évi deczember hó 31-ig teljesen rendben van.